

RAPBLAD

rijnlands architectuur platform

Jaargang 2 nummer 3 juni 2002

ARCHITECTUUR

CENTRUM

DAG VAN DE ARCHITECTUUR ZATERDAG 29 JUNI 2002 ALPHEN AAN DEN RIJN

Lopend door het centrum van Alphen valt een enorme bedrijvigheid op. Her en der gapen grote, diepe gaten.

Voorbijgangers blijven even staan, kijken er naar, misschien wordt er vandaag een archeologische vondst gedaan. Niet alleen de herrie van de graafmachines maken duidelijk dat hier een transformatie gaande is. Je merkt het ook aan subtiele dingen als het straatnaambordje: "n stukje toekomst straat" of de woorden: 'Rome werd ook niet in één dag gebouwd' op de schutting om het stadhuis (een uiting van zogeheten Schuttingtaal). Na alle gevolgdde inspraakprocedures lijkt de bevolking van Alphen gewend te raken aan het idee dat ze een nieuw centrum krijgt. Zelfs na een tegenslag als de brand in het nieuwe stadhuis wordt vol overgave puin geruimd. Een weg terug is er niet.

'De tijd vliegt' is dit jaar het thema van de landelijke Dag van de Architectuur op 29 juni a.s. Het Rijnlands Architectuur Platform (RAP) stelt de gemeente Alphen aan den Rijn centraal. Want, de tijd vliegt in Alphen of correcter gezegd: het aantal inwoners is over de gehele tijdslijn exponentieel toegenomen. De Romeinse nederzetting aan het begin van de jaartelling is in zo'n 1.970 jaar uitgegroeid tot een woonplaats voor 20.000 mensen. De laatste dertig jaar is dat aantal bijna verviervoudigd. In alle windrichtingen is de gemeente uitgebreid met industrieterreinen, sportvelden en bovenal veel woonwijken. Dat terwijl het centrum in al deze ontwikkelingen achterbleef. De gemeente Alphen heeft in samenwerking met stadsarchitect Gunnar Daan een groots stedenbouwkundig plan ontwikkeld dat beide oevers van de Oude Rijn met elkaar verbindt tot één geheel. Hier verrijzen prestigieuze projecten als het glazen Stadhuis van Erick van Egeraat, het Theater/bioscoopcomplex van Dirk Jan Postel, het Centrum Beeldende Kunst van René van Zuuk, Uitgeverij Kluwer van Diederik Dam en vele andere.

Bij deze willen wij u van harte uitnodigen om op 29 juni een bezoek te brengen aan Alphen aan den Rijn. Vanaf 11.00 uur gaan de deuren van het Centrum Beeldende Kunst (CBK) open, dat die dag de centrale ontmoetingsplek vormt voor architectuurminnend Rijnland. Om 12.00 uur zal de Dag feestelijk worden geopend. Een unieke ééndagstentoonstelling bestaande uit tekeningen, maquettes en digitale presentaties van uiteenlopende architectenbureaus laat de belangrijkste ontwikkelingen in Alphen zien. Van bouwprojecten als het Theater/bioscoopcomplex in het Stadshart tot innovatieve plannen voor bedrijventerreinen in de periferie. Om 11.00 uur vertrekt vanuit Leiden de speciale Architectuurboot over de Oude Rijn naar Alphen (zie elders dit RAPblad). In het Stadshart van Alphen vinden rondleidingen plaats en zijn diverse gebouwen open voor publiek. Kinderen kunnen deze dag in het CBK deelnemen aan een workshop onder begeleiding van architecten en kunstenaars. Deze en andere programmaonderdelen staan vermeld op de achterzijde.

GEZOCHT

Boottocht Leiden-Alphen aan den Rijn

De Dag van de Architectuur start in Leiden met een boottocht naar Alphen aan den Rijn. In ruim een uur brengt de gratis Architectuurboot u van de haven van Leiden naar het Stadshart in Alphen. Tijdens de tocht zal naar aanleiding van de publicatie 'de Strook, ruimtelijke ordening in een cultuur van pluralisme' een lezing worden gegeven over het stroomgebied van de Oude Rijn.

De boot vertrekt om 11.00 uur vanuit de Haven (verlengde van de Lage Rijn) in Leiden. Het vertrekpunt is te herkennen, net als alle andere activiteiten, aan de Dag van de Architectuurvlaggen en ballonnen. Vooraf reserveren is aan te raden. Telefonisch: 071-5137525 of via e-mail: info@rapsite.nl

GEZOCHT: jonge architecten van 7 tot 15 jaar voor de WORKSHOP: Maak Alphen af !

Op de Dag van de Architectuur, zaterdag 29 juni, kun je meedoen aan de workshop 'Maak Alphen af'. Je maakt een droomhuis voor het nieuwe Stadshart. Een kunstenaar en een architect helpen je daarbij. Deelname is gratis. De workshops starten om 12.00 uur en om 14.30 uur. De bouwlocatie is in het Centrum Beeldende Kunst, Alphen.

Je mag je van te voren opgeven. Dan maak je de meeste kans op deelname. Als er op de dag zelf plaats over is kan je op dat moment ook nog meedoen. Kom je zaterdag 29 juni bouwen bij het CBK in Alphen? Stuur een e-mail met je naam, adres, telefoonnummer en leeftijd naar: info@rapsite.nl of stuur een briefje met deze gegevens naar: RAP Architectuurcentrum, Breestraat 70 2311 CS Leiden. Vermeld daarbij of je om 12.00 uur of om 14.30 uur wilt meedoen.

Bellen kan ook: 071-5137525.

Themanummer

Alphen aan
den Rijn

Dag van de
Architectuur

HET RAP WORDT MOGELIJK GEMAAKT

DOOR: Stimuleringsfonds voor Architectuur, Rotterdam; Dienst Bouwen en Wonen, Gemeente Leiden; BNA Kring Rijnland; Fonds 1818 Den Haag; Gemeente Rijnsburg; Woningbouwvereniging Ons Doel.

SPONSORS 2002: MWH-Bouwinitiering; Bik+Mulder Architecten; Architectenbureau van Manen; Architectenbureau Stol BNA b.v.; V.V.K.H. Architecten Hoogheemraadschap van Rijnland, IMMO Rijnstede bedrijfshuisvesting; HBG Vastgoed; Bik en Bredeveld bv; Burgy bv; Bureau voor Ruimteartikulation; Bloemen Architecten bv; Bosman Schilwacht Partners bv; Van Dijk; Immerzeel-de Vries bv; Architectenburo Korbee; Onderwater & Partners, Architectenbureau Verbeek, Aannemingsbedrijf Meyer.

COLOFON

Uitgave

RAP Architectuurcentrum
Breestraat 70
2311 CS Leiden
T: 071 5137525
F: 071 5146609
E: info@rapsite.nl
I: www.rapsite.nl

Redactie

Marit Geluk

Vormgeving

Kijk
Karin van Iterson

Druk

Mostert & van Onderen!

Oplage

2000

RAP ACTIVITEITEN

Architectuurcafé

Zondag 25 september 20.00 uur

Tentoonstelling Mooi in de Kooi

Een fototentoonstelling over de wijk de Kooi in Leiden. Zowel historisch beeldmateriaal als foto's van buurtbewoners tonen de bijzondere architectuur van deze jaren '20 woonwijk.
Locatie: Architectuurcentrum RAP Breestraat 70, Leiden.

De tentoonstelling is van 2 t/m 29 september te zien in Buurtcentrum de Kooi.

Lezingenavond in Buurtcentrum de Kooi: 12 september.
Locatie: Driftstraat 49 Leiden, tel. 071-5224695.

PROGRAMMA DAG VAN DE ARCHITECTUUR ZATERDAG 29 JUNI 2002 ALPHEN AAN DEN RIJN

Tussen 11.00 en 17.00 uur vinden er tal van activiteiten plaats. Een greep uit het aanbod:

Architectuurboot, 11.00 uur

De speciale Architectuurboot brengt u gratis van de haven van Leiden naar het Stadshart in Alphen aan den Rijn. Tijdens de vaart zal een lezing worden gegeven over het stroomgebied van de Oude Rijn. U wordt afgezet bij het Centrum Beeldende Kunst, het centrale punt tijdens de Dag van de Architectuur.

Vertrek: 11.00 uur

*Opstappunt: Haven (verlengde van de Lage Rijndijk), Leiden
Reserveren (aan te raden): 071-5137525 of info@rapsite.nl*

Opening, 12.30 uur

Om 12.30 uur zal in het CBK het startschot worden gegeven voor de Dag van de Architectuur.

Informatiemarkt, 11.00 – 17.00 uur

De Dag van de Architectuur draait in en om centrale punt van deze dag: het Centrum Beeldende Kunst aan de Castellumstraat 1e, schuin tegenover het nieuwe Stadhuis. Hier is een tentoonstelling over de plannen voor Alphen, een workshop voor kinderen, vertrekken de rondleidingen en zijn consumpties te verkrijgen.

Archeologische vondsten, 11.00-17.00 uur

Speciale aandacht in het Centrum Beeldende Kunst gaat uit naar de unieke archeologische vondsten van Romeinse bouwmaterialen als een deel van een poort, plafonddelen, etc.

Rondleidingen Stadshart, 12.00 – 17.00 uur

Ieder uur vertrekken er rondleidingen door het Stadshart. Met aandacht voor het stedenbouwkundige plan en de inrichting van de openbare ruimte maakt u een wandeling langs pas opgeleverde projecten, projecten in aanbouw en toekomstige projecten.

Openstelling gebouwen, 12.00 – 17.00 uur

Diverse gebouwen in het Stadshart openen hun deuren op de Dag van de Architectuur. Onder begeleiding van de architect kunt u het gebouw bezoeken.

Excursies Historische Vereniging, 14.00 uur en 16.00 uur

Leden van de Historische Vereniging leiden u rond door historisch Alphen.

Maak Alphen af: workshop voor jonge architecten van 7 tot 15 jaar, 12.00 uur en 14.30 uur

Jonge architecten bouwen onder begeleiding van een kunstenaar en een architect een droomhuis voor het nieuwe Stadshart. Locatie: Centrum Beeldende Kunst.

Voor alle rondleidingen en gebouwbezoeken geldt: verzamelen en intekenen bij de Informatiemarkt in het Centrum Beeldende Kunst, Castellumstraat 1E. Op de dag zelf is een programma verkrijgbaar met van uur tot uur alle activiteiten op een rij.

PRAKTISCH:

Met de trein naar Alphen aan den Rijn?

Vertrek Leiden Centraal elk half uur om :08 en :38.

Met de bus naar Alphen aan den Rijn?

*Vertrek lijn 182 en lijn 169 busstation Leiden:
elk half uur om :09 en :39.*

Met de boot naar Alphen aan den Rijn?

Vertrek uit Leiden om 11.00 uur (zie programma).

Met de auto naar Alphen aan den Rijn?

U kunt betaald parkeren in het centrum in de parkeergarage onder het nieuwe stadhuis. Gratis parkeren kan bij het Stationsplein. Vanaf hier is het circa zeven minuten lopen naar het Centrum Beeldende Kunst.

DANK

Graag willen wij de medewerkers van het Centrum Beeldende Kunst, de Gemeente Alphen aan den Rijn, de Kamer van Koophandel en alle vrijwilligers, rondleiders, architectenbureaus en andere deelnemers aan de informatiemarkt bedanken voor hun medewerking aan de Dag van de Architectuur.

Tevens zijn wij grote dank verschuldigd aan de subsidiegevers: het Stimuleringsfonds voor de Architectuur, BNA kring Rijnland en de Gemeente Alphen aan den Rijn.

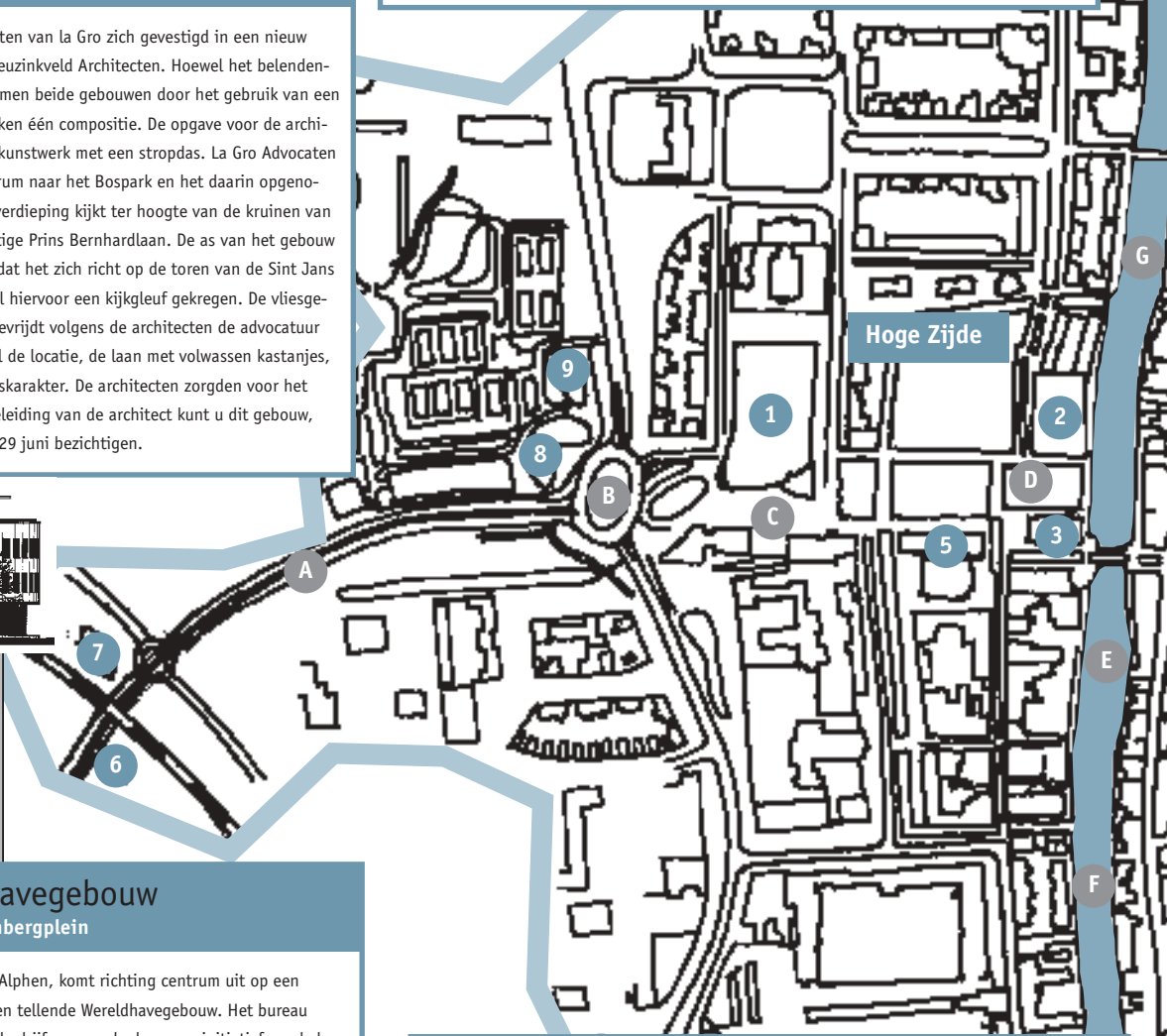
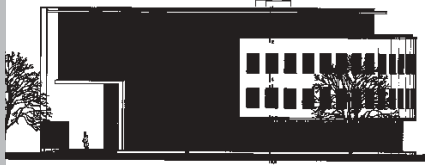

1 Stadhuis St. Jorisplein

Erick van Egeraat zet de toon in Alphen met het ontwerp van het nieuwe stadhuis. In essentie bestaat het project uit twee hoofdvolumes. Een transparant deel, het zogenaamde 'Palet' en een meer gesloten deel, de achterbouw. De vrije vorm is gekozen om de schaalverschillen die aanwezig zijn in de omringende bebouwing harmonieus in zich te verenigen. Het gebouw speelt in op de wens van de gemeente om in openheid met de plaatselijke bevolking te functioneren. De publieke functies zijn ondergebracht op maaiveldniveau. De raadszaal torent uit boven de entree en is duidelijk zichtbaar en bereikbaar voor het publiek. Het amorf-vormige Palet bestaat uit een volledig glazen pui met geëtste motieven. Hoewel deze elementen vlak lijken, zijn deze in werkelijkheid getordeerd. Het ontwerp van Erick van Egeraat heet in constructieve termen ook wel een Blob (Binary Large Object). Bij blob-architectuur zijn gekromde vlakken dominant. Verder valt het gebouw op door een enorme vide en door de grote overstekten van soms wel tweeëntwintig meter.

9 La Gro Advocaten Prins Bernhardlaan 35

Naast het Wereldhavegebouw hebben de advocaten van la Gro zich gevestigd in een nieuw onderkomen dat ontworpen is door Heijligers Heuzinkveld Architecten. Hoewel het belendende pand van een ander bureau afkomstig is, vormen beide gebouwen door het gebruik van een donkerrode baksteen en door de afgeronde hoeken één compositie. De opgave voor de architecten voor dit kantoor luidde: een gebouw als kunstwerk met een stroppdas. La Gro Advocaten is gesitueerd op de overgang van het stadscentrum naar het Bospark en het daarin opgenomen tennispark. Het buitenterras op de vierde verdieping kijkt ter hoogte van de kruinen van de bomen hier op uit. De entree ligt aan de statige Prins Bernhardlaan. De as van het gebouw loopt hier evenwijdig aan, maar draait zich zo, dat het zich richt op de toren van de Sint Jans kerk. De lichtschaft heeft bijvoorbeeld speciaal hiervoor een kijkgleuf gekregen. De vliesgevel van glas die aan de voorzijde is geplaatst, bevrijdt volgens de architecten de advocatuur uit zijn formele beslotenheid. Maar het is vooral de locatie, de laan met volwassen kastanjes, die het gebouw helpt aan het gewenste stroppdaskarakter. De architecten zorgden voor het kunstwerk, zowel binnen als buiten. Onder begeleiding van de architect kunt u dit gebouw, maar ook diverse andere projecten op zaterdag 29 juni bezichtigen.

8 Wereldhavegebouw Raoul Wallenbergplein

De Laan der Continenten, de bedrijven-as van Alphen, komt richting centrum uit op een rotonde. Niet te missen is het acht verdiepingen tellende Wereldhavegebouw. Het bureau Karelse Van Der Meer Architecten ontwierp dit bedrijfsverzamelgebouw op initiatief van beleggingsmaatschappij Wereldhave alsmede het ernaast gelegen appartementenblok aan de Laan der Continenten. Het Wereldhavegebouw omsluit met een hoek van 90 graden het Raoul Wallenbergplein en valt op door de gevelindeling: twee formaten ramen wisselen elkaar af en zorgen samen met de donkerrode baksteen voor een levendig gevelbeeld. Eye-catcher is de raampartij over vier verdiepingen. De haakse hoek die het gebouw aan de voorzijde maakt loopt aan de achterzijde over in een cirkelvorm. Ook de bovenkant van het gebouw is afgerond: onder het aflopende dak zijn de technische installaties weggewerkt. Op de hoogste verdiepingen bevinden zich ook de mooiste kantoren die grenzen aan de riante dakterrassen.

7 BDO complex Laan der Continenten

In 2000 werd een serie kantoorgebouwen op de hoek Laan der Continenten en de dr. J. de Uilsingel opgeleverd dat van de hand van Fokkema Architecten kwam. Uitgangspunt voor dit gebied was het behoud van het groene karakter. Dit was een aanknopingspunt om het programma van eisen in drie vrijstaande gebouwen onder te brengen zodat 'een stenen wand langs het spoor' voorkomen kon worden. Daarnaast zijn parkeerplaatsen onder de grond gerealiseerd in een parkeerbak. Ook door deze ingreep is ruimte voor groen gecreëerd. Aan het plein is het grootste en hoogste volume geplaatst. Voor dit blok kreeg het bureau eveneens de opdracht het interieur te ontwerpen. De huurders van het complex, BDO Accountants & Adviseurs streven een geheel nieuw werkplekconcept na. Dit concept is ontstaan uit het besef dat tegenwoordig bij veel (dienstverlenende) bedrijven de werknemer steeds vaker buiten het kantoor werkt terwijl het kantoor meer en meer een ontmoetingsplaats wordt en een plek voor uitwisseling van kennis. Fokkema ontwierp flexibele werkplekken en hield de verdiepingen zo open mogelijk. Centraal op elke verdieping is een aantal zogenaamde 'loungewerkplekken' waar men comfortabel individueel werk kan verrichten en informele besprekingen kan houden. Omdat niemand een eigen plekje heeft is extra aandacht besteed aan de kwaliteit van centrale voorzieningen en ontmoetingsplekken als restaurant, bar en pantry's.

2 Theater/bioscoopcomplex Rijnplein

Elke zichzelf respecterende stad plaatst zich op de kaart door een theater in het stedelijk programma op te nemen. Cultuur is immers een belangrijke parameter voor het bestaansrecht van een stad. Aan de oever van de Oude Rijn zal een cultureel complex verrijzen, getekend door Dirk Jan Postel van het bureau Kraaijvanger Urbis. Het massieve bouwblok staat op een imposante sokkel van traptreden. Het theater bevat naast een grote zaal (800 stoelen), ook een kleine zaal met een vlakke vloer en drie bioscoopzalen. Op het kleine kavel is efficiënt met ruimte omgegaan: de bioscoopzalen liggen verdiept aan de Rijnzijde, waarboven de grote zaal ligt. De kleine zaal is gestapeld boven de expeditie aan de achterzijde van het complex. Twee trappen leiden omhoog naar de hoofdfoyer die met een serre uitkijkt over het plein. De serre steekt iets uit, zodat de ruimte bovenop benut kan worden als balkon. Eén van de successen zal straks de ligging van de terrassen zijn die toebehoren aan de horeca in de plint van het gebouw. Ze liggen hier gunstig: deels aan het water, deels op het Rijnplein in de middagzon.

legenda

- a) Laan der Continenten
- b) Raoul Wallenbergplein
- c) St. Jorisplein
- d) Rijnplein
- e) Alphense brug
- f) Oude Rijn
- g) Nieuwe centrumbrug

3 Steppingstone-gebouw Rijnplein/Castellumstraat

Het project van de architect Gunnar Daan ontleent zijn naam aan zijn stedelijke functie: als stepping stone moet het bezoekers van het bestaande winkelgebied aan de Lage Zijde over de Alphense brug naar de Hoge Zijde zien te lokken. Het winkelend publiek wordt als het ware over de brug getrokken. Daar aan het water staat het solitaire blok. Een achterkant ontbreekt aan het Steppingstone-gebouw; aan alle zijden is het blok even toegankelijk. De noordzijde van het blok begrenst het Rijnplein. Het niveauverschil tussen het plein en de kade is anderhalve meter en helpt het gebouw op zijn plaats te verankeren. Het bouwblok bestaat onder meer uit winkels en horeca op de begane grond met daarboven woningen, een bewaakte, overdekte fietsenkelder en een overkapte laad- en losplaats. Gunnar Daan heeft gestreefd naar een klassiek, rustig en 'deftig' beeld. Het resultaat staat in contrast met de architectonische actualiteit die bij de ontwikkeling van het westelijk deel van het stadshart aan de orde is (het Stadhuis e.d.). Opvallend is het gebruik van decoraties als Palladiaanse beelden op het dak en de tripartiete gevelopbouw met een massieve middenpartij, voorzien van traditionele vensters en met een duidelijke kroonlijst. Dit traditionalisme is met opzet ingezet om het nieuwe winkelhart populair te maken bij het grote publiek. De geplande oplevering is in 2004.

4

Lage Zijde

4 omgeving Thorbeckeplein

Veel ontwikkelingen vinden plaats aan de zogenoemde 'Hoge Zijde' van de Oude Rijn. Maar ook voor de linkeroever, de Lage Zijde, zijn plannen in ontwikkeling om het gebied leefbaarder te maken. Alhoewel de komende jaren de aandacht wordt gevestigd op de Hoge Zijde, wordt na 2004 de aandacht verlegd naar de Lage Zijde. Om de uitwisseling tussen Hoge en Lage Zijde te versterken wordt er een derde centrumbrug aangelegd en worden kades langs het water in ere hersteld. Een ander belangrijk programmapunt is vernieuwing en eenheid aanbrengen in bestrating en straatmeubilair. Een van de speerpunten aan de Lage Zijde zal het Thorbeckeplein zijn.

5 Centrum Beeldende Kunst Castellumstraat 1E

Eén van de eerste bouwwerken van het Stadshartplan is het in 2000 opgeleverde Centrum Beeldende Kunst, ontworpen door architect René van Zuuk. In deze expositieruimten is tijdens de Dag van de Architectuur een eenmalige tentoonstelling over architectuur in Alphen te zien. Op de eerste verdieping bevinden zich de stadsgalerie en kunsttuin. Hieronder zijn een aantal winkels gevestigd. Van Zuuk weet met een sober ontwerp de kern van de zaak te treffen: optimale lichtinval gecombineerd met pure materialen leiden de aandacht naar de tentoongestelde kunst. Vijf maal wordt de bakstenen gevel van vloer tot en met dak doorbroken door uitstekende lichtstroken. De constructie bestaande uit samengestelde liggers met aluminium golfplaten als plafond, is in het zicht gelaten. Aan de achterzijde, de kant van de Adventskerk is een balustrade aangebracht. Vanaf hier staat de kerk slechts op armlengte afstand van de galerie. De ramen in het ernaast gelegen kantoorgebouw zijn exact afgestemd zodat diverse delen van de kerk lijken te zijn ingelijst.

6 Kluwer Laan der Continenten

Het gebouw van uitgeverij Kluwer (voorheen Samson) langs de spoorlijn Alphen-Leiden is nog in aanbouw. De keldervloer is gestort en de contouren van dit complex zijn net zichtbaar. Kluwer wordt met 25.000 m² het grootste kantoor in Alphen. Architect Diederik Dam (Dam & Partners) stond voor de taak om zowel voor medewerkers als freelancers van het uitgeverijconcern een thuisbasis te bieden. Het gebouw bestaat uit vier losse blokken, elk verschillend van hoogte en allen met elkaar verbonden door middel van glazen bruggen. Dam vergelijkt deze rangschikking van blokken met het silhouet van een stad. De vrijheid voor de gebruiker wordt met dit circuit benadrukt, maar ook de samenwerking wordt hiermee aangegeven. De steen waarmee de gevel wordt opgebouwd is donker van kleur en is bedoeld de suggestie te wekken hier langer dan vandaag te staan. Deze massa wordt gedragen door een spierwitte onderbouw bestaande uit verticale schijven en ijle kolommen. Tussen de blokken blijft ruimte over voor binnentuinen die op de parkeergarages worden aangelegd. Ook het dak wordt benut voor aanleg van tuinen. De ruimtes bovenin het gebouw krijgen openslaande deuren naar het dak. Oplevering vindt waarschijnlijk plaats in augustus 2003.